

Asia: VN/26600/2023

Lausuntopyyntö: Työryhmän mietintö ulosottosääntelyn uudistamisesta

Tulojen ulosmittaus

Lausuntonne yleisesti tulojen ulosmittausta koskevista muutosehdotuksista.

Kirkkohallitus haluaa kiinnittää huomiota siihen, että ulosottoon joudutaan erilaisissa tilanteissa, kuten elämän vastoinkäymisten ja muuttuneiden elämäntilanteiden vuoksi. Näihin haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset eivät voi itse vaikuttaa, eikä rangaistuksenomaiset toimet velan perinnässä ole inhimillistä. Siksi ulosottosääntelyyn tehtäviä muutoksia tulee tarkastella erityisesti pienimmissä tuloryhmissä olevien velallisten näkökulmasta, eikä pelkästään velkojien mahdollisimman tehokkaan velanperinnän näkökulmasta.

Lausuntonne ehdotuksesta säilyttää velallisen suojaisuus takuueläkkeen tasolla (ehdotettu muutos ulosottokaaren 4 luvun 48 §:ään).

Kirkkohallitus kannattaa ehdotusta säilyttää velallisen suojaisuus takuueläkkeen tasolla.

Lausuntonne ehdotetuista ulosmittauksen määrän laskentasäännöistä (ehdotetut muutokset 4 luvun 49 ja 50 §:ään sekä ehdotettu uusi 49 a §).

Kirkkohallituksen kanta ulosottomittauksen määrän laskentasäännöstä on lausuttu vapaakuukausien poistamisen yhteydessä.

Lausuntonne ehdotuksesta velallisen elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioimiseen tulojen ulosmittauksessa (ehdotetut muutokset 4 luvun 48 ja 49 §:iin).

Kirkkohallitus vastustaa muutosta, jossa velallisen taloudessa asuvien velallisen aviopuolison lapsia ei huomioida ulosmittauksen suojaosuutta ja elatusvähennystä määriteltäessä. Samassa taloudessa asuvat lapset joutuvat näin eri arvoiseen asemaan. Suuremmasta perhekoosta johtuen voi syntyä myös tarpeita (mm. isommat asumis- ja liikkumiskustannukset), joista velallisen tulee käytännössä osaltaan vastata.

Lausuntonne ehdotuksesta poistaa vapaakuukausia koskevat säännökset sekä muuttaa ulosmittauksen rajoittamista koskevaa säännöstä. (Ehdotus muuttaa 4 luvun 51 § ja kumota 4 luvun 52 ja 53 §:t).

Kirkkohallitus vastustaa ehdotusta poistaa vapaakuukausia koskevat säännökset. Kirkon diakoniatyössä nähdään, että juuri säännöllisten vapaakuukausien avulla pienituloinen velallinen voi

suunnitella talouttaan paremmin, koska tietää milloin vapaakuukausi on tulossa. Tähän voi suunnitella esimerkiksi silmälasihankinnan tai lasten harrastusmaksun. Säännölliset vapaakuukaudet ovat inhimillisempiä velallisen kannalta. Jos vapaakuukausia anotaan joka kerta erikseen, talouden suunnittelu on vaikeaa, sillä päätöstä voi joutua odottamaan kohtuuttoman kauan, eikä anomuksen läpimenosta ole varmuutta.

Velallisella voi olla myös alentuneet voimavarat tai taidot anomuksen tekemiseen esimerkiksi mielenterveyden ongelmien, kielitaidon puutteen tai digitaalisten palvelujen käytön vaikeuksien vuoksi. Siksi velalliset joutuvat eriarvoiseen asemaan heikentyneessä taloudellisessa tilanteessa, joka vaatii ulosoton rajoittamista oma-aloitteisesti pyytämällä. Mikäli vapaakuukaudet poistetaan, rajoittamispyynnöt tulevat diakoniatyöstä nousevan kokemuksen perusteella kasvamaan kaikkein pienituloisimmissa ryhmissä, jolloin on mahdollista, ettei ulosottoviranomaisen työmäärä vähene toivotulla tavalla.

Vaikka suojaisuuden tason säilyttäminen takuueläkkeen tasolla toisi mahdollisuuden varautua yllättäviin menoihin, rahan säästäminen tilille hankintoja varten ei onnistu tilanteissa, joissa taloudenhallinta on muutenkin heikkoa. Uudistuksessa tuotettava malli ei saa olla sellainen, että se vaikuttaa toimeentulotuen saamisen edellytyksiin. Näin tapahtuisi, jos velallinen säästää rahaa tilille hankintoja varten. Jo tällä hetkellä Kirkon diakoniarahaston avustushakemuksissa nähdään, että ulosoton vapaakuukaudet on käytetty ja kriisitilanteessa taloudellista apua tarvitaan tämän lisäksi. Vapaakuukausien poistaminen lisää diakonisen avun tarvetta.

Lausuntonne työryhmän mietinnön jaksossa 5.1 esitetystä sekä oikeusministeriön muistiossa käsitellystä vaihtoehdosta, jossa velalliselle viran puolesta myönnettävät vapaakuukaudet säilytettäisiin osittain.

Kirkkohallitus pitää tärkeänä vapaakuukausien säilyttämistä kaikkein pienituloisimpien ryhmissä.

Lausuntonne ehdotetusta muutoksesta jatkuvan elatusavun perintää koskevaan säännökseen (ehdotettu muutos 4 luvun 54 §:ään).

-

Lausuntonne tulojen ulosmittaukseen ehdotettujen muutosten vaikutuksesta velallisten ja velkojien asemaan. Arvioitko ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

Kirkkohallituksen kanta muutosten vaikutuksesta velallisen asemaan on lausuttu vapaakuukausien poistamisen yhteydessä.

Lausuntonne tulojen ulosmittaukseen ehdotettujen muutosten taloudellisista vaikutuksista sekä vaikutuksista palkan maksajien asemaan. Arvioitko ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Muut ulosottokaaren muutosehdotukset

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa velvollisuutta lähettää ulosmittauksen ennakoilmoitus toistuvaistulon ulosmittauksesta ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotetut muutokset 3 luvun 33 ja 34 §:iin)

-

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa luonnollisen henkilön rahavaroja koskevaa erottamisetua ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu muutos 4 luvun 21 §:n 1 momentin 6 kohtaan)

Kirkkohallitus pitää hyvänä luonnollisen henkilön rahavaroja koskevan erottamisetua taloudenhallinnan opettelun työkaluna isommissa tuloryhmissä. Kuitenkin kaikkein pienituloisimpien ryhmissä tilillä olevat rahavarat voivat vaikuttaa viimesijaiseen sosiaaliturvaan, koska toimeentulotuessa ollaan poistamassa vähäisten tulojen suojaosuutta, jolloin kaikki tilillä olevat varat vähentävät toimeentulotukea. Säästämisellä ei ole siten positiivista vaikutusta kaikkein pienituloisimpien ryhmässä. Ulosottokaaren uudistuksessa tuotettava malli ei saa olla sellainen, että se vaikuttaa toimeentulotuen saamisen edellytyksiin.

Lausuntonne ehdotuksesta lisätä lakiin velallisena olevan kuolinpesän rahavaroja koskeva erottamisetu ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu 4 luvun 21 §:n uusi 3 momentti)

-

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa velallisen maksusuunnitelman lakkauttamista koskevaa säännöstä ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu muutos 4 luvun 59 §:n 2 momenttiin)

-

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa velallisena olevalta kuolinpesältä ulosmitattujen varojen tilittämistä koskevaa säännöstä ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu muutos 6 luvun 16 §:n 1 momenttiin)

-

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Lausuntonne työryhmän ehdotuksesta muuttaa sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausta koskevaa lainsäädäntöä.

Kirkkohallitus vastustaa sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaukseen suunniteltuja muutoksia. Kuten työryhmän mietinnössä todetaan, ne kohdistuvat pieneen joukkoon. Muutoksen piirissä olevat ovat kuitenkin kaikkein pienituloisimpia, joilla pienikin tulojen muutos vaikuttaa henkilökohtaiseen talouteen paljon. Sosiaaliturvan taso on matala ja siihen on jo tehty useita samojen ihmisten taloustilanteeseen vaikuttavia leikkauksia. Vaikka yksittäiset muutokset näyttävät olevan euromääräisesti pieniä, yhteensä ne ovat suuria pienituloisen käytettävissä oleviin varoihin suhteutettuna.

Lausuntonne työryhmän ehdotuksen vaikutuksista. Arvioitko sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaukseen ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

Kirkon diakonian kohtaamista ihmisistä jo tällä hetkellä yli puolet asuu yksin. Kuten työryhmän mietinnössä todetaan, sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaukseen esitetyt muutokset vaikeuttavat erityisesti yksinasuvien tilannetta ja siten muutokset lisäävät diakonisen avun tarvetta.

Työttömyysetuuden peruspäivärahan, työmarkkinatuen, kuntoutusraha- tai kuntoutusetuuden, kotihoidontuen, kansan- ja takuueläkkeen sekä opintorahan ulosmittaaminen vaikeuttaa kyseistä tukea saavan mahdollisuuksia kohentaa elämäntilannettaan esimerkiksi osa-aikaista työtä tekemällä, mikä heikentää myös työnteon kannustavuutta.

Henki- ja eläkevakuutusten ulosmittaus

Lausuntonne ehdotetusta ulosottokaaren 4 luvun 70 §:n muutoksesta ja sen arvioiduista vaikutuksista. Arvioitteko ehdotetulla muutoksella olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Lausuntonne ehdotetusta vakuutusopimuslain 54 §:n muutoksesta ja sen arvioiduista vaikutuksista. Arvioitteko ehdotetulla muutoksella olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Varojen kohdentaminen saatavan osille

Lausuntonne työryhmän muistiosta

Kaikkein pienituloisimpien ryhmässä varojen kohdentaminen velan pääomalle helpottaisi ulosottovelasta selviytymistä. Kun maksettavan velan määrä ei kasva ulosotossa, siitä suoriutuminen on paremmin mahdollista, mikä lisää velallisen selviytymisen kokemusta ja velan perimisen inhimillisyyttä. Kirkkohallitus kannattaa varojen kohdistamisen uudistamista sekä ohjauksen lisäämistä ja velkajärjestelymenettelyyn pääsemisen helpottamista tilanteissa, joissa tosiasiallista mahdollisuutta suoriutua ulosottoveloista ei ole.

Muut mietintöä koskevat huomiot

Lausunnonantajan muut huomiot työryhmän mietinnöstä, työryhmän varojen kohdentamista koskevasta muistiosta tai oikeusministeriön vapaakuukausia koskevasta muistiosta.

Kirkkohallituksella ei ole muita huomioita mietintöön.

Saloranta Teija
Kirkkohallitus